

בלק (124)

מדוע אין בכל הפרשה פתוחות וסתומות
וַיֵּרָא בְּלֶק בֶּן צְפּוֹר (כג. ב)

אם "ה' אלוקי עמו ותרועת מלך בו" הלא תקיעת השופר
שלהם מונעת ממני לקללם.

ספר "להתערך באהבתך"

וַיֵּאמֶר בְּלֶק אֶל בְּלָעַם לְכֵה נָא אֶקְחֶךָ אֶל מְקוֹם אַחַר אוֹלֵי
יִישׂר בְּעֵינֵי הָאֱלֹהִים וְקַבְּלוּ לִי מִשָּׁם (כג. כז)

אמר המשגיח דפוניבז' רבי יחזקאל לווינשטיין. פרשת
בלעם אינה חלילה סיפור בעלמא אלא התורה מלמדת
אותנו בזה הנהגת השי"ת עם האדם. הנה מובא בשם
רבינו הגר"א: ניכר נפלאות הבורא יתברך שמו, שמחזיק
ליצר הרע כמו שקשור בחבל, ואין מניחים אותו לשום
אדם אלא כפי השיעור שיוכל האדם לשבור אותו. אמנם
כל זה בתחילה, שאז קל לו לאדם לעמוד בניסיון
ולנצחו, אבל אם נמשך ומתפתה נעשה הדבר קשה יותר
ויותר, עד שמגיע למצב שקשה לו מאוד לנצחו. צא
וראה, בתחילה נאמר לבלעם "לא תלך עמהם", ואז היה
עדיין בכוחו לעמוד בזה. אך כיון שאטם לבו ולא שמע,
נעשה הדבר קשה יותר ויותר, עד שהגיע לדרגה כה
שפלה שנתן עצה איך להחטיא את ישראל. נמצא שכל
קושי הניסיונות הרי זה מצד האדם עצמו, שהוא הוא זה
אשר מכביד ומקשה על עצמו, ומה לו לאדם להתרעם.
ועל זאת אמר החכם מכל אדם (משלי יג ג, ועיי' תענית ט):
"איוולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו."

רב רובין זצ"ל בספרו "שנים מקרא"

כשאדם נופל, נפקחות עיניו

וְנָאֵם הַגִּבּוֹר שְׂתֵם הָעֵינַי... נִפֵּל וְגִלּוּי עֵינָיִם (כד. ג-ד)

אמר האדמו"ר מסדיגורא: בדרך כלל כשהאדם על
הסוס, כשהשעה משחקת לו, והוא מצליח והכל טוב,
הוא אמנם אומר "בעזרת ה'" ו"אם ירצה ה'", כי הוא
הרי דתי, אבל הוא די סומך על עזרת עצמו, ומתכוון
לעשות דברים כפי שהוא עצמו ירצה. הוא לא באמת
רואה הקב"ה. לא מספיק חש ויודע שהכל מאת הבורא
יתברך. ורק הבורא הוא עילת העילות וסיבת כל
הסיבות. לעומת זאת, בעת צרה, חלילה, כשההצלחה
מפנה עורף, וקשה ואי אפשר כבר, אז פתאום נזכר
האדם שיש בורא לעולם, ורק הוא יכול להושיע. הדבר
נרמז כאן בפסוק: "נָאֵם הַגִּבּוֹר", כשהוא גבר, כשהכל
מצליח לו והוא חש עצמתי, אז "שְׂתֵם הָעֵינַי", הוא שתום
עין, אינו רואה את הקב"ה כלל. אבל "נִפֵּל", כשהוא
נופל, ומודע לאזלת ידו ולחוסר היכולת שלו, אז "וְגִלּוּי
עֵינָיִם", פתאום עיניו פקוחות להבחין באמת, לראות
שהקב"ה מנהיג את העולם, והכל רק מאיתו.

ספר "ומתוך האור"

בכל פרשת בלק ונסיונות בלעם לקלל את ישראל לא
מצינו אפילו הפסקה אחת המבדילה בין ענין לענין, כפי
שאנו מוצאים בכל התורה, לא פתוחה ולא סתומה. יש
לומר: כתוב בחז"ל: שמטרת ההפסקות הוא לתת רווח
למשה רבינו להתבונן בין ענין לענין, אך היות ובלעם
הרשע היה נסחף והולך בשטף דברי נבואתו בלי שום
התבוננות, גם כשהיו הפסקות, הוא לא התבונן ולא רצה
לפקח את עיניו ולראות שהקב"ה לא רוצה במעשיו,
והמשיך להתאמץ שוב ושוב לקלל ולהכשיל את
ישראל, לכן כל הפרשה כולה ללא הפסקה, להראות לנו
שגם מי שיהיו בו כוחות עצומים ונוראים כמשה רבינו,
אם לא יעצור ויתבונן בהשגות שקיבל ומה הם מחייבות
אותו, יפסיד הכל ויגיע לשפל המדרגה.

ספר "לתתך עליון" בשם החפץ חיים

לֶקֶב אֵיבִי לְקַחְתִּיךָ וְהִנֵּה בְּרַכְתָּ בְּרַךְ (כג. יא)

בספרים הקדושים נאמר כי בשנה פשוטה המונה שני
ימים, יש בה רכ"ב ימים בהם אומרים תחנון והם ימי
דין. וקל"ב ימים שאין אומרים בהם תחנון והם ימי רצון
ורחמים. ואמרו חז"ל כל כוונה רעה שאפשר לפרש
בבלעם ובלק שניתן לחשוד בהם שזו היתה כוונתם. אם
כן אפשר לומר שבלק ביקש מבלעם לקלל את קל"ב ימי
הרצון ולהפכם לימי דין ואילו את רכ"ב ימי הדין
להניחם כמו שהם. אבל הקב"ה הפך את הקללה לברכה
ובלעם בירך את רכ"ב ימי הדין שיהיו ימי רצון, בעוד
שקל"ב הימים נותרו כמו שהם. זהו הנרמז בפסוק:
"לֶקֶב אֵיבִי לְקַחְתִּיךָ", בקשתי ממך "לקב" לקלל את
הקל"ב ימי הרצון, ואילו אתה "בְּרַכְתָּ בְּרַךְ", והיינו
שברכת את רכ"ב ימי הדין לעשותם ימי רצון.

חתם סופר בשם הגרעק"א

יְהוָה אֱלֹהֵי עַמּוֹ וְתִרְעַת מְלֶךְ בּוֹ (כג. כא)

ה"מגלה עמוקות" אומר שזמן שליחת השליחים מבלק
אל בלעם היה בסוף חודש אלול, וכשהגיע בלעם לקלל
את ישראל, היה זה כ"ט באלול. לכן כתוב שבלעם מיהר
בבוקר לצאת לדרך כי רצה להספיק את ראש השנה.
דבר זה רמוז במילים "לכה נא ארה לי" א' ר"ה, וידוע
מהזוהר הקדוש שא' ראש השנה זה דינא קשיא, והר"ת
של לי, לקלל ישראל. ולמה רצה בלעם לקללם דווקא
בראש השנה? בלעם עשה חשבון שבראש השנה הוא
יום שהשטן מקטרג על ישראל. בא אפוא בלעם ורצה
לקללם בעת שהשטן מקטרג, אך ישראל תקעו בשופר
וסתמו את פיו של השטן. אמר בלעם: איך אוכל לקללם

החי כמו יהודי, יזכה למות כמותו (כג.)
תָּמַת נַפְשֵׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל וְתָהִי אֶתְרִיתִי כְּמָהוּ

הלכה: כיבוד אב ואם. גדר מצות כיבוד

כתב השו"ע (יו"ד ס' ר"מ ס"ד): איזהו כבוד, מאכילו ומשקהו מלביש ומכסה, מכניס ומוציא, ופסקים ותשובות (אות יג) כתב: ובכלל מאכילו ומשקהו, הן הכנת המאכלים, והן לצאת ולבוא לשוק לקנות מה שנצרך לו, והן להאכילו ממש בפיו אם אביו זקן ואינו יכול לאכול בעצמו. וכן מלביש ומכסהו, היינו להכין להם מלבושים ולקנותם, וגם להלבישם כפשוטו אם יש צורך בכך. ומכניס ומוציא, הכוונה שאם הוריו צריכים סעד לתמכם בהליכתם, מוטל על הבן להוליכם ולהכניסם ולהוציאם מן הבית וכדומה, וכן אם האב צריך שבנו ילווה אותו בהליכתו, חייב הבן בזה.

פסקים ותשובות

פתגם: אחת הסגולות היפות של ידידות היא להבין ולהיות מובן.

ספר "שמחלה"

חקירה: אפוטרופוס

מועיל מדין זכין, שהוא זכות ליתומים, או שהוא תקנת חכמים ומדין הפקר בית דין. (רמב"ן גיטין נב. ד"ה הא)
ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: מותר האדם מן הבהמה

רב אחד נהג להקל בדיני שחיטה, ולפעמים היה מכשיר אפילו בניגוד לדעת הש"ך והט"ז. שאלו אותו: הכיזד הוא פוסק הלכה שלא כדעת פוסקים גדולים כאלה? השיב ואמר: כאשר אעמוד בפני בית דין של מעלה, אפשר יהיו הט"ז והש"ך קובלים עלי שפסקתי הלכה בניגוד לדעתם, ואני אנסה לתרץ את עצמי במיטב יכולתי, על כל פנים אהיה נשכר בזה שאעמוד במחיצתם של הט"ז והש"ך. אבל אם אטרף בהמה, הרי עלולה הבהמה לתבוע אותי לדין, ואפילו אם מובטח לי שידי תהיה על העליונה ואזכה בדין, הרי אעמוד במחיצתה של בהמה.
ספר "חד וחלק" חלק א' (דף קסט)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, סשה שלום בן דבורה רחל. זרע של קיימא לרינה בת זהרה אנריאת, מרים ברכה בת מלכה ואריה יעקב בן חוה. לעילוי נשמת: גיינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, עמנואל בן ארנסט אברהם, רפאל שלמה בן אסתר, חוה בת צביה, מיה בת רחל, ויקטור חי בן יקוטא.

בלעם איחל לעצמו למות כמו יהודי, אולם את כל חייו רצה להיות כמו גוי, והשילוב הזה הוא בלתי אפשרי. דברים אלו אמר ה"חפץ חיים", ואחר הסביר: חיי יהודי אמיתי אינם סוגה בשושנים, אלא בדרכו זרועים קוצים, וְחַתָּתִים אשר עליו להבליג עליהם, את זה הוא רשאי לעשות, ואת זה אסור לעשות, את זה עליו לאכול ואת זה אסור לאכול, אבל כשמגיע זמנו של יהודי למות, הוא יודע כי המות הוא אך ורק מעבר מחיי שעה לחיי עולם. ומאחר שהוא מאמין בהישארות הנפש ובשכר ועונש, אין המות מפיל עליו אימה גדולה כל כך. בענין זה הוסיף ה"מעשה למלך" כי החפץ חיים התבטא פעם בצחות לשונו: העולם דואג ואומר אין לי מה לחיות, ואני שואל אותם: ואיך למות כבר יש לך.

ספר "ומתוק האור"

בלעם התעורר לתשובה, אך לא זכה לכך ו"שב למקומו הקודם.

וַיָּקָם בְּלָעָם וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב לְמִקְוֵמוֹ וְגַם בָּלַק הָלַךְ לְדַרְכּוֹ (כד.)
(כה)

אמרו חז"ל (יומא פז:): כל המחטיא את הרבים, אין מספיקין בידו לעשות תשובה, שלא יהא בגן עדן, ותלמידיו בגיהנום. והנה, כל הענין המסופר בפרשתנו, עשה רושם גדול על בלעם, עד שהתעורר לעשות תשובה, אבל לתשובה צריך סייעתא דשמיא, ולבלעם לא סייעו מן השמים להתעורר לתשובה, שהרי החטיא את ישראל בנתנו לבלק את העצה הרעה להחטיא את ישראל בבנות מואב, ולכן הוסיף ללכת בדרכיו הקודמים. לכך רומז הפסוק שלפנינו: "וַיָּקָם בְּלָעָם", התעורר לקום מן הדיוטא התחתונה שבה היה נתון וללכת בדרכי ה', אך מה שאירע בפועל הוא: "וַיֵּשֶׁב לְמִקְוֵמוֹ", למקומו הקודם, לחטוא ולעשות מעללים רעים, וזאת משום ש"וְגַם בָּלַק הָלַךְ לְדַרְכּוֹ" של בלעם, ומאחר שבלעם החטיא אתו ואת עמו, על כן לא זכה בלעם שיסייעוהו מן השמים לעשות תשובה.

ספר "שלל לא יחסר" בשם ספר "דיבוכי חן"

וַיֵּרָא אֶת יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשֶׁבֶטָיו (כד. ב)

ראה שאין פתחיהם מכוונין זה כנגד זה עלה בליבו שלא יקללם (רש"י)

אמרו חז"ל אמר הקב"ה לישראל: פתחו לי פתח כחודה של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם. היינו: "אין פתחיהם מכוונין", שדורשים מהם פתח קטן ופותחים לפניהם פתח גדול. והרי דבר זה מוכיח כמה גדולה חשיבותם של ישראל לפני המקום

ספר "מענינה של תורה"

